

**feiten
en
meningen
uit
de
media-
wereld**

LUC DUJOURIE
EN
WIM VAN DER BIESEN

Begin januari, uitgerekend tijdens de week dat het Brusselse blad LE SOIR met een speciaal gelegenheidsnummer zijn honderdjarig bestaan vierde, verwierf de Franse persmagnaat HERSANT 24% van de aandelen van de N.V. Rossel, de uitgeefster van de jarige krant. Robert Hersant had echter een bod (± 500 miljoen Bfr.) gedaan op het ganse aandelenpakket (42%) van de minderheidsaandelen (de families Declercq en Kuborn). De meerderheidsgroep (rond Marie-Thérèse Rossel), die statutair prioritaire rechten heeft, kocht 18% van het minderheidspakket en ontnam aldus aan Hersant een "blokkeringsminderheid" die 26% bedraagt. Omdat Hersant van mening was dat het minderheidspakket van 42% "één en ondeelbaar" te koop is en dus niet opgesplitst kan worden, spande hij een kortgeding in bij de handelsrechtbank te Brussel. Deze laatste weigerde het kortgeding te behandelen en heeft Hersant verwezen naar de rechtbank die, in tegenstelling met de procedure in kortgeding, uitspraak moet doen over de grond van de zaak. Voorlopig blijft het dus afwachten of de Franse politicus en persmagnaat al dan niet een definitieve greep krijgt op "Le Soir"

*

Patrick Conrad kreeg de 26ste BERT LEYSENPRIJS voor zijn programma "Dada Tristesse", een homage aan de fransschrijvende Vlaming Paul Neuhuys. De jury waardeerde vooral de originele encensering en de handige mengeling van fictie en realiteit.

*

De PRIJS van de TV-KRITIEK 1986 ging naar de historische documentaire serie "Als een wereld zo groot, waar uw Vlag staat geplant ...", samengesteld door Jan Neckers, die in een objectiverende stijl en op een boeiende visuele manier in negen afleveringen de geschiedenis evoceerde van het leven van de kolonisten in het voormalige Belgisch Congo. De GOUDEN KLOKKE ROELAND-PRIJS

werd toegekend aan het BRT 1 programma "De Taalstrijd" "voor het spits taalgebruik en de creativiteit waarmee de ludieke sfeer wordt geschapen."

*

In een vorig nummer berichtten wij U reeds over de spectaculaire stuiptrekkingen van Vlaanderens progressieve krant DE MORGEN. Onmiddellijk na het faillissement van 30 oktober jl. kwam een indrukwekkende en geruchtmakende solidariteitsactie op gang, die haar hoogtepunt bereikte in de zogenaamde 1000 x 100.000 actie. Dit Hugo Claus-initiatief streefde ernaar 1000 aandeelhouders te overhalen met 100.000 frank over de brug te komen. Na een hele stroom van benefieten, sponsorlopen en ludieke acties leidde met name voorgenoemde actie tot de oprichting van de N.V. De Nieuwe Morgen, die medio januari met een nieuwe lei, 73 miljoen en grootse plannen van start ging. De belangrijkste aandeelhouders zijn de 1000 x 100.000-ers met zo'n 53 miljoen, met daarnaast "De Onafhankelijke Pers" - de vereniging die na het faillissement de krant uitgaf - met 9 miljoen en een Nederlandse Vereniging (3,7 miljoen). Naast nog zo'n 9 miljoen nog niet ontvangen, maar beloofde sommen blinkt tenslotte de Socialistische partij uit door haar afwezigheid. Het enige spoor van de vroegere hoofdaandeelhouders bestaat uit 8 miljoen zgn. "uitgestelde leningen".

Wat het "onafhankelijk en progressieve" karakter van de krant betreft blijft alles als vanouds, met de concrete invulling daarvan - de inhoud van de krant dus - is dat echter niet het geval.

Eén en ander werd op touw gezet door de nieuwe algemeen directeur Simon Korteweg en moet, mits een prijsverhoging van 3 frank, leiden tot een "kwaliteitsblad" - volgens critici een éliteblad - van 48 blz. met betere culturele, economische en buitenlandse berichtgeving, behoud van de dagelijkse "Focus" en afbouw van de regionale berichtgeving.

De plannen zijn dus gemaakt, de opzet is

vrij duidelijk, de afloop is dat vooralsnog niet...

*

Nu even tijd voor een luchtige portie belgicisemen...

In de herfst van vorig jaar had VU-er Van Ooteghem een voorstel van decreet ingediend bij de Vlaamse Raad teneinde de roepnaam van onze eigenste BRT te "vervlaamsen" tot VRT. Eerst leek het erop als zouden de grote partijen hier geen graten in zien, maar dat veranderde al snel na een pittige repliek van BRT-administrateur Cas Goossens. Deze stelde dat een dergelijke operatie ettelijke miljoenen zou vergen (nieuwe generieken, schrijfpapier, e.d.), en wees er ook op dat een dergelijke naamsverandering de herkenbaarheid in onze buurlanden zeker niet zou ten goede komen. Vlaams ofte Flemish, Flämische, Flämand zouden ons eerder bij zoiets als RTBF brengen, jawel ... Dit zal dan wel definitief de deur hebben dichtgedaan...

*

Tijdens de maand januari 1987 werden enkele historische (juridische) stappen gezet in de evolutie van de omroep in Vlaanderen en in België. Na een lange lijdensweg werd het KABELDECREET door de Vlaamse Raad goedgekeurd op 22 januari 1987. Dit betekent dat het BRT-monopolie kan worden doorbroken, enerzijds met lokale en regionale tv-stations, anderzijds met één commerciële zender, waarin de Vlaamse dag- en weekbladuitgevers voor minstens 51% moeten participeren. Nauwelijks een week later, op 29 januari, werd ook het wetsontwerp over HANDELSRECLAME OP RADIO EN TELEVISIE door de Senaat goedgekeurd (de Kamer van Volksvertegenwoordigers deed dit reeds op 13 november 1986). Daar deze wet het verbod op etherreclame opheft, is er - althans juridisch - geen enkel beletsel meer voor de oprichting van een commercieel televisiestation.

Beide wettelijke maatregelen worden elders in dit nummer nader toegelicht.

*

De Raad van Beheer van de BRT heeft de BEGROTING voor 1987 goedgekeurd. Ze bedraagt bijna 5,5 miljard Bfr., dit is ongeveer 54% van het Vlaamse kijk- en luistergeld. De Raad heeft aan de Vlaamse regering een extra krediet gevraagd voor een uitbreiding van het tweede net op zaterdag- en zondagavond.

Anderzijds heeft de Bond van Radio- en Televisiejournalisten er op aangedrongen dat het volledig bedrag van het Vlaamse kijk- en luistergeld daadwerkelijk naar de Vlaamse omroep zou gaan. "Alleen op die manier", aldus de Bond, "kunnen eigen Vlaamse creatieve mensen verdere mediakolonisering van over onze grenzen binnen redelijke perken houden".

*

In 1987 viert BRT 3 radio zijn 25-JARIG bestaan. BRT 3, indertijd het "derde programma", werd opgericht om naast informatie en populaire muziek ook de meer klassieke cultuur tot bij de massa te brengen. Het lag dus voor de hand dat predikaten als "elitair" en "nooit beluisterd" snel zouden opduiken, maar toch blijkt dat BRT 3 een steeds ruimer publiek bereikt. Zo zouden zo'n 250.000 Vlamingen momenteel minstens vijftien minuten per week Bach, Beethoven of Mozart tot zich nemen.

*

Na reeds dagenlang in het nieuws te zijn geweest naar aanleiding van het faillissement en de daaropvolgende reddingsoperatie, kwam de linkse krant DE MORGEN eind februari nog maar eens op spectaculaire wijze in de actualiteit. De krant had enige tijd voordien artikels gepubliceerd betreffende twee gerechtelijke-fiscale dossiers, namelijk over vermeende fiscale fraude door de organisatoren van het ECC-tennistornooi en door

de Brusselse vzw CERI. De Brusselse onderzoeksrechter Bulthé vermoedde dat dergelijke berichtgeving alleen kon zijn geschied na schending van het beroepsgeheim door een magistraat of ambtenaar, en meende via een INVAL bij De Morgen bewijzen hiervoor te kunnen verzamelen. Op 22 februari was het dan zo ver en drongen een aantal inspecteurs binnen in de Gentse kantoren van de krant, terwijl op datzelfde moment enkele redacteurs thuis politiemensen over de vloer kregen. Of deze blitzbezoeken ook resultaat hadden, is alsnog ongekend, maar het lag voor de hand dat de volgende dagen progressief Vlaanderen op zijn kop stond. Ook de oppositiepartijen lieten zich vanzelfsprekend niet obtuigen, en zowel de SP, de VU als AGA-LEV kondigden wetsvoorstellen ter bescherming van het zwijgrecht van journalisten aan. Minister van Justitie Gol reageerde op dit alles met de eenvoudige verklaring dat er een groot verschil bestaat tussen het onthullen van misdrijven en het publiceren van elementen uit een gerechtelijk dossier.

*

In vorige nummers verwezen wij U reeds naar de gigantische aardverschuiving die binnen de FRANSE MEDIAWERELD aan de gang zijn. Met name de privatisering van drie TV-zenders (TF1, de "5" en TV6) stonden de jongste maanden centraal. Eind februari bereikte dit alles een eerste climax, toen de "nationale commissie voor communicatie en vrijheden" overging tot de langverwachte toewijzing van de "5" en TV6. Voor wat de "5" betrof, stond de uitslag zowat bij voorbaat vast, toen Robert Hersant, één der mogelijke gegadigden, een monsterverbond sloot met Silvio Berlusconi. De politieke sympathie van de (rechtse) regering voor Hersant en de deskundigheid en enorme mogelijkheden van Berlusconi vormden duidelijk de goede combinatie. Ook de taakverdeling binnen dit "verstandshuwelijk" was bij voorbaat goed vastgelegd, zo neemt Hersant de informatie en Berlusconi de ontspanning

voor zijn rekening. Dat CLT (RTL) TV6 wegkaapte, kan men ook al geen verrassing noemen, en het zal ook wel niemand verwonderen dat CLT van TV6 een zogenaamde "popzender" wil maken.

*

Dat omroep en politiek gescheiden zouden zijn, is waarschijnlijk de grote droom van elke omroepmedewerker, vraag dat maar aan de eerste de beste BRT-er. Deze idealisten zouden hierbij dan tot voor kort altijd hebben verwezen naar het lichtende voorbeeld van het Britse omroepmonument BBC. Let wel, we zeiden tot voor kort, want ook deze omroep lijkt besmet door een soort BRT-syndroom. De analogie is frappant te noemen, want net als in Vlaanderen beticht een rechtse regering de publieke omroep van vermeende linkse sympathieën.

Dit alles concretiseerde zich de jongste maanden rondom een aantal betwiste programma's en evenveel INCIDENTEN. Eerst was er een (door de regeringspartijen) gelaakt interview met enkele IRA-leiders, vervolgens een bericht over enkele rechtse politici en hun vermeende sympathieën voor extreem-rechts, dan was er de rel rond de "links-georiënteerde" berichtgeving over de Amerikaanse vergeldingsaanval op Lybië. Eind januari kwam dan de kroon op het werk toen het Britse Lagerhuis een documentaire over een geheime Britse spionagesatelliet verbod en liet confisqueren.

Als gevolg van de enorme druk en de herhaalde incidenten bood directeur-generaal Alasdair Milne dan zijn ontslag aan, waarna de Raad van Bestuur Michael Checkland tot diens opvolger benoemde.

*

Oplettende kijkers hebben het ongetwijfeld reeds bemerkt: het BRT-JOURNAAL heeft op 2 maart jl. een NIEUW KLEEDJE aangetrokken. Dat kleedje bestaat uit een nieuwe generiek, een nieuw decor, een enorme, boogvormige tafel voor pre-

sentator en eventuele studiogast(en) en de integratie van een kort weerbericht (met vier nieuwe weermannen) in het journaal. Het is duidelijk dat men zich bij dit alles heeft laten inspireren door het Amerikaanse model, maar dat bij dit alles rekening moet worden gehouden met de beperkte BRT-middelen. Voorlopig beperkt de vernieuwing zich dan ook bijna uitsluitend tot de vormgeving, en met name voor wat betreft het uitnodigen van studiogasten is het bij enkele experimenten gebleven. Eén en ander ging tot en met Liliane St Pierre nog vrij goed, tot ... Herman Decroo en Bavo Claes op onverbetelijke wijze een voorlopig eind- en orgelpunt plaatsten.

*

Begin maart werd MARCEL BAUWENS, journalist bij "Le Soir", verkozen tot nieuwe voorzitter van de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België (AVBB). In die functie volgt hij Mia Door-naert op.

*

Dat menigeen geschokt was door de ramp met de veerboot "Herald of Free Enterprise", is op zich niet verwonderlijk, maar zo we stellen dat wel menig BRT-medewerker slapeloze nachten doormaakte na de fatale avond van vrijdag 6 maart, vraagt toch wel enige toelichting. Met dit alles verwijzen we naar de veelbesproken en op zijn minst twijfelachtige BRT-BERICHTGEVING over de RAMP.

Zo is er niet alleen de vaststelling dat de BRT veel later dan andere zenders beelden ging uitzenden over de ramp, maar dat men er ook de volgende morgen niet in slaagde op coherente en aanvaardbare wijze verslag uit te brengen. Tot overmaat van ramp was er dan nog het veelbesproken journaal-gesprek tussen Herman De Croo en Bavo Claes op zondagavond 8 maart. De Raad van Bestuur van de omroep ging over tot een onderzoek, en hieruit blijkt ontegensprekelijk een enorm gebrek

aan coördinatie en communicatie tussen de omroepmedewerkers in Zeebrugge en Brussel. Meest pijnlijke illustratie hiervan is het feit dat concurrerende zenders reeds BRT(!)-beelden uitzonden op het moment dat men in Brussel nog druk doende was te monteren en te commentariëren. Ook bleek dat men erg laat was met het installeren van straalverbindingen, en dat de BRT-journalisten, eens dat gebeurde was op zaterdagmorgen, hiervan niet op de hoogte waren; de collega's van andere omroepen waren dat kennelijk wel. De commentaren op het interview tussen de zichtbaar afgetobde Bavo Claes (zonder das) en minister De Croo waren verdeeld, al drukte de Raad van Bestuur zijn "ontevredenheid" uit. Men wees vooral op het te harde karakter van de vraagstelling, wat dan weer werd weerlegd door te wijzen op het risikante karakter van een rechtstreeks uitzonden interview.

*

Onder de titel JA bracht het Duitse Springerconcern op 10 maart 1987 een NIEUW WEEKBLAD op de markt. Het is gebaseerd op de succesformule van het "paradepaard" van Springer: "Bildzeitung" (5 miljoen exemplaren), en bevat dus veel sensatie, schokkende foto's en ronkende titels.

Het concern controleert meer dan dertig procent van de Duitse persmarkt en bezit verder drie radiostations en een meerderheids participatie in het eerste Duitse privé tv-station.

*

Reeds geruime tijd is er nogal wat te doen omtrent de zgn. NIET-COMMERCIELE TV-SPOTS van de BRT. De onvrede met de bestaande situatie noopte de krantenuitgevers tot een aanklacht bij de rechtbank van Koophandel. Nadat de zaak enkele keren werd uitgesteld, kwam er dan toch een uitspraak op 23 februari jl. Deze uitspraak komt eigenlijk beide partijen tegemoet, met als gevolg

dat eigenlijk niemand tevreden naar huis ging. Zo verbiedt men commerciële spots, maar dit verbod gaat dan wel niet op zo het gaat om het promoten van "caritatieve instellingen of niet-commerciële instellingen (zoals Lotto en andere parastatalen)". Het duurde dan ook niet lang of beide partijen trokken opnieuw ten strijde. Zo stelde de regeringscommissaris bij de BRT, Kerremans, dat de BRT zich niets aantrok van de rechterlijke uitspraak en tekende beroep aan tegen een aantal spotjes (o.a. Nederlandse en Franse kaas). De BRT reageerde prompt en tekende eveneens beroep aan, de omroep eiste meer duidelijkheid omtrent enkele passages uit de uitspraak, met name de passage over de caritatieve en niet-commerciële instellingen bleek moeilijk te hanteren.

Tot een uitspraak is het vooralsnog niet gekomen, maar het mag voor éénieder duidelijk zijn dat een uitspraak erg moeilijk zou zijn. Een treffende illustratie van dit alles is bijvoorbeeld het feit dat Kerremans een spot voor een handelsbeurs wraakte, terwijl de Vaste Commissie van de BRT geen graten zag in een spot voor Flanders Technology...

*

Volgens het jaarverslag van de organisatie van de NEDERLANDSE DAGBLADPERS gingen de dagbladen in 1986 lichtjes vooruit. De oplage van de landelijke bladen steeg met 1,2% tot ongeveer 2 miljoen exemplaren, terwijl de regionale bladen met 2,61 miljoen exemplaren stabiel bleven. De totale omzet steeg met 5%. Het rendement van de "grote" kranten met een oplage boven de 100.000 ex. lag 50% hoger dan van deze tussen de 100.000 en 40.000 ex. De meeste bladen wier oplage beneden de 40.000 ex. ligt, werken verlieslatend. Vijftien dagbladuitgeverijen, of 1/3 van het totaal, zitten zelfs in de rode cijfers.

*

Na lang aandringen vanwege de opeenvolgende cultuur-ministers Poma en De

wael is men enige tijd geleden dan toch overgegaan tot een DOORLICHTING van onze nationale omroep BRT. Dat het hier om een politiek geladen en gevoelig zaakje ging, bleek al bij de aanwijzing van het onder de arm te nemen studiebureau. Zo hadden zowel Poma, Dewael als (zelfs) Karel van Miert hun eigen kandidaat, maar het was Dewael die zijn zin kreeg met het Britse bureau Peat Marwick, dat de klus voor zo'n 12 miljoen zou klaren.

Reeds vóór het moment -in casu medio februari- dat het rapport zou verschijnen, was het duidelijk dat de critici talrijk en hard zouden zijn. Al dadelijk kwamen bedenkingen over de nationaliteit van de onderzoekers en de onoverbrugbare communicatiekloof met het eigene van een publiekrechtelijke omroep en het personeel, met name voor dat eigene had met geen oog gehad. Toen het rapport verscheen, was de pers dan ook niet mals, en vooral de BRT-leiding reageerde behoorlijk afwijzend en koel; een mooie illustratie van dit alles was de allesvernietigende commentaar in het weekblad Knack. Het meest opvallend

waren de aanbevelingen inzake een nieuwe structuur en het creëren van enkele nieuwe functies, alsook de bevingingen aangaande de verregaande politisering binnen de omroep. Zo stelt men een tekort aan beleid en planning op de lange termijn vast, een tekort dat men o.a. wil opvangen door de creatie van de functie van adjunct administrateur-generaal, die zijn baas moet ontlasten door het alledaagse bestuur op zich te nemen, en zo ook een aantal taken van de Vaste Commissie op zich neemt. De vaststellingen aangaande politisering zijn vanzelfsprekend niets nieuws en de desbetreffende aanbevelingen zijn erg tegenstrijdig en vaag te noemen, alsof men de kool en de geit wilde sparen. Tenslotte is het ook niet bijzonder te noemen als men bij het speuren naar inefficiëntie stuit op de imposante bureaucratisering en de erg stugge communicatie binnen de BRT. Terwijl het nog af te wachten valt wat nu de concrete resultaten van dit alles zullen zijn, is de vrees dat men 12 miljoen naar de archieven heeft doorgesluisd, niet ongegrond te noemen...

W. HESLING EN J.M. PETERS

AUDIOVISUELE RETORIEK

230 Blz. 500 BF

een uitgave van:
Centrum voor Communicatiewetenschap
E. Van Evenstraat 2A
B-3000 Leuven